

Handläggare
Carl Hägg
Telefon: 08-50827693**Till**
Idrottsnämnden
2025-10-20

Motion om att utreda demokrativillkoren i syfte att skärpa dessa för att motverka antidemokratiska krafter som hyr i andra- eller tredjehand

Svar på remiss från kommunstyrelsen (Dnr KS 2025/646)

Förvaltningens förslag till beslut

1. Idrottsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.
2. Idrottsnämnden beslutar om omedelbar justering.

Sammanfattning

Jan Jönsson (L), Isabel Palmqvist-Smedberg (L) och Åsa Nilsson Söderström (L) har i motionen uppmärksammat situationer där stadens lokaler har upplåtits till aktörer som kriterats och fungerat som forum för auktoritära regimer för att sprida sin politiska agenda och desinformation. Idrottsförvaltningen (nedan kallad ”förvaltningen”) har tillsammans med kulturförvaltningen och stadens bolag fått i uppdrag att utreda demokrativillkoren i syfte att skärpa dessa för att motverka antidemokratiska krafter som hyr i andra- eller tredjehand. Motionen har presenterat tre frågor som förvaltningen har fått i uppdrag att utreda.

Förvaltningen anser att demokrativillkoren är tillräckligt strikta för att motverka antidemokratiska krafter som hyr i andra- eller tredjehand. Villkoren ger förvaltningen de förutsättningar som krävs för att säkerställa att organisationer som nyttjar stadens lokaler uppfyller demokrativillkoren. Förvaltningen anser inte att en skärpning av villkoren skulle bidra till att få bort eller minska problemet att det i enstaka fall sker att olämpliga aktörer hyr förvaltningens lokaler.

Förvaltningen anser att föreningar som erhåller stöd från förvaltningen kontinuerligt granskas och hålls ansvariga för att uppfylla stadens demokrativillkor. Granskningarna inkluderar även andra- och tredjehandsupplåtelse. Förvaltningen har god kännedom om de föreningar och organisationer som beviljas stöd och anser att

kontrollfunktionerna uppfyller syftet att säkerställa att demokrativillkoren efterföljs.

Förvaltningen har enligt villkor och avtal möjlighet att återkalla stöd från föreningar och organisationer som inte uppfyller stadens demokrativillkor eller efter granskning inte längre kvalificerar sig till fortsatt stöd. Förvaltningen anser därmed att det finns möjlighet att återkalla stöd från föreningar och organisationer som inte uppfyller stadens demokrativillkor.

Bakgrund

Remissen har skickats från kommunstyrelsen Stockholms stad till idrottsnämnden för yttrande senast 2025-10-28.

Ärendet

I motionen uppmärksammas situationer där stadens lokaler har upplåtits till aktörer som kriterats och fungerar som forum för auktoritära regimer att sprida sin politiska agenda och desinformation. I motioner påpekas att staden har ett ansvar att säkerställa att alla som erhåller kulturstöd eller får tillgång till stadens lokaler agerar i enlighet med de demokratiska värderingar som vi grundar vårt samhälle på.

För att säkerställa att de föreningar, organisationer och andra aktörer som erhåller kulturstöd eller lokalupplåtelse uppfyller demokrativillkoren, föreslås i motionen att kommunfullmäktige beslutar

1. Att inleda en utredning av de demokratiska villkoren för lokaluthyrning och kulturstöd inom samtliga lokalförvaltande organisationer, för att säkerställa att dessa villkor är tillräckligt strikta för att motverka antidemokratiska krafter som hyr i andra- eller tredjehand.
2. Att vidta åtgärder för att säkerställa att lokalförvaltande organisationer, som får stöd av kulturförvaltningen, kontinuerligt granskas och hålls ansvariga för att de uppfyller stadens demokrativillkor, och att dessa granskningar ska inkludera även andrahands- och tredjehandsuthyrningar av stadens lokaler
3. Att utreda möjligheten att återkalla stöd från lokalförvaltande organisationer i efterhand om det konstateras att de inte har uppfyllt stadens demokratiska villkor, eller att de, efter en noggrann granskning, inte längre kvalificerar sig för fortsatt stöd från staden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av ekonomiavdelningen i samråd med enheten för föreningsstöd och bokning.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Riktlinjer

Vid uthyrning av lokaler och utbetalning av stöd har förvaltningen styrande dokument att efterfölja:

- riktlinjer avseende lokalupplåtelser – demokrativillkor¹ och
- riktlinjer avseende förenings- och kulturstöd – demokrativillkor.²

I riktlinjerna finns demokrativillkor som förvaltningen ska implementera i sina rutiner eller riktlinjer för handläggning av lokalupplåtelse och föreningsstöd. I stora drag ska demokrativillkoren säkerställa att tillgången till lokaler och föreningsstöd inte ges någon aktör som står i strid med samhällets grundläggande värderingar om respekt för alla människors lika värde och enskildas grundläggande fri- och rättigheter. Detta innebär att lokaler inte ska upplåtas till- eller att kulturstöd inte ska lämnas till en aktör om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten:

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter,
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,
3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Åtgärd 1 – är de demokratiska villkoren tillräckligt strikta för lokaluthyrning?

Vid lokaluthyrning ansvarar förvaltningen i huvudsak för uthyrning av objekt kopplade till idrott, så som idrottsanläggningar, idrottshallar, förråd och omklädningsrum. Förvaltningen upplåter även klassrum och aulor. Upplåtelse sker på tre olika sätt, antingen genom bokningsförfarandet, genom särskild ansökan för evenemang eller hyresavtal.

¹ ”Riktlinjer avseende lokalupplåtelser – demokrativillkor”, antagna av kommunfullmäktige den 31 maj 2021.

² ”Riktlinjer avseende förenings- och kulturstöd – demokrativillkor” antagna av kommunfullmäktige den 31 maj 2021.

Den största delen av förvaltningens upplåtelser sker via bokningsförfarandet. Här inkluderas även klassrum och aulor. Bokningen används för kortare upplåtelser som exempelvis träningar, matcher eller tävlingar. För bokning av lokal eller anläggning måste aktören uppfylla de krav och villkor som följer av bokningsvillkoren. Den som är ansvarig för bokningen måste legitimera sig med BankID via det digitala systemet Idrottsportalen och i och med det godkända bokningsvillkoren. Kravet på BankID infördes i maj 2025 när Idrottsportalen sattes i bruk. Legitimering med BankID säkerställer identiteten på den person som bokar till skillnad från tidigare då det endast krävdes personnummer. Med hjälp av legitimering får förvaltningen bättre insikt i vem som står som ansvarig för bokningen.

I bokningsvillkoren framgår att bokningen endast får göras av myndiga personer och lokalen eller anläggningen får enbart användas under den tid och för det ändamål som anges i bokningsbekräftelsen. Det framgår även att lokalen eller anläggningen inte får användas för aktiviteter som innebär att de demokratiska grundprinciperna inte respekteras. På så sätt är demokrativillkoren implementerade i bokningsvillkoren. Lokalen eller anläggningen får enligt villkoren inte under några som helst omständigheter användas för att främja eller på annat sätt stödja våldsbejakande extremism. Förvaltningen följer upp den bokade organisationens verksamhet i lokalen och har rätt att avbryta bokningen om organisationen bryter mot demokrativillkoren.

Vid upplåtelse av stadens större anläggningar, så som Stadion eller Zinkensdamms IP, när det är fråga om evenemangsbokning, skickar arrangören som vill genomföra ett evenemang in en förfrågan till förvaltningen. I förfrågningsunderlaget ska arrangören bland annat ange organisationsnummer, firmatecknare, vad syftet med evenemanget är och hur säkerheten ser ut kring evenemanget.

Innan en ansökan godkänns går förvaltningen igenom ansökan enligt rutin och gör en säkerhetsgenomgång av evenemanget. Vid dessa bedömningar är demokrativillkoren en utgångspunkt. Förvaltningen har allt som oftast årligen återkommande idrottsevenemang men även konserter med välkända artister. I dessa fall är risken för att demokrativillkoren kränks relativt låga. Skulle det däremot dyka upp en ny arrangör som inte är välkänd hos förvaltningen görs en genomgång av arrangören och om demokrativillkoren inte efterlevs kommer förvaltningen att neka evenemanget.

skulle kunna ge förvaltningen rätt att häva avtalet om arrangören bryter mot demokrativillkoren. Förvaltningen ser detta som en potentiell förbättringsåtgärd som skulle kunna implementeras i evenemangsavtalen.

Hysesavtal tecknas främst för omklädningsrum, förråd, kanslier och andra insprängda lokaler inom idrottsanläggningar. Till skillnad från bokning av lokaler gäller hyresavtalen en längre tid med en viss uppsägningstid. Eftersom hyresobjekten nästan uteslutande ligger vid en idrottsanläggning behöver föreningen vara prioriterad i förvaltningens prioriteringsordning för att kunna ingå ett hyresavtal. Prioriteringsordningen grundar sig främst på föreningens storlek, lokalisering och nivå på verksamhet. Förvaltningen har därför i hög utsträckning god kännedom om de föreningar och aktörer som ingår hyresavtal men gör alltid en bedömning om föreningen uppfyller demokrativillkoren.

Likt för evenemangsavtalen saknar hyresavtalen en klausul som ger förvaltningen rätt att häva avtalet om hyresgästen inte följer demokrativillkoren. En potentiell förbättringsåtgärd vore att inkludera en klausul i avtalet som ger förvaltningen rätt att häva avtalet om lokal inte nyttjas enligt ändamålet i avtalet. Det ska däremot påpekas att en hävning inte innebär att hyresgästen tvingas flytta ut förrän saken har prövats rättsligt.

Sammantaget anser förvaltningen att demokrativillkoren är tillräckligt strikta för att motverka att icke-demokratiska organisationer nyttjar stadens lokaler. Villkoren ger förvaltningen de förutsättningar som krävs för att säkerställa att organisationen men även andra eller tredjehandsupplåtelser följer demokrativillkoren. Förvaltningen ser inte att en skärpning av villkoren skulle bidra till att få bort eller minska problemet att det i enstaka fall sker att olämpliga aktörer hyr stadens lokaler.

En möjlig anledning till att det sker incidenter, likt exemplet som beskrivs i motionen, beror på att Förvaltningen hanterar en stor mängd bokningar varje år. Det är nästintill omöjligt att kontrollera varje organisation, privatperson och förening in i detalj. I förhållande till antalet bokningar är det få tillfällen där det kommit fram att en icke-demokratisk organisation nyttjar stadens lokaler via förvaltningen.

Åtgärd 2 – säkerställa att organisationer som erhåller stöd granskas och hålls ansvariga för att de uppfyller stadens demokrativillkor

Enligt motionen ska åtgärder genomföras för att säkerställa att lokalförvaltande organisationer som får stöd av kulturförvaltningen uppfyller demokrativillkoren. Förvaltningen vill förtydliga att det endast är kulturförvaltningen som betalar ut stöd till lokalförvaltande organisationer. Det är även kulturförvaltningen som står för granskning och uppföljning av de organisationer som får stödet.

Förvaltningen kommer besvara frågan utifrån hur man för egen del följer upp att organisationer, som erhåller stöd från förvaltningen, granskas och hålls ansvariga för att de uppfyller demokrativillkoren.

Förvaltningen betalar i huvudsak ut stöd till idrottsföreningar eftersom flera stödformer kräver att sökanden av stödet är en förening. Vissa särskilda stöd går till andra typer av organisationer men det är en klar minoritet i förhållande till föreningar. Av den anledningen benämns organisationer och föreningar som endast ”föreningar” nedan.

Beroende på vilken stödform föreningen söker framställs kravet på uppfyllnad av demokrativillkoren på olika sätt. Exempelvis för ekonomiskt stöd till ideella föreningar med verksamhet för barn, ungdomar, personer med funktionsnedsättning och personer över 65 år måste föreningen uppfylla de allmänna förutsättningarna.³ I de allmänna förutsättningarna ingår stadens demokrativillkor. Föreningen måste därför stå bakom och uppfylla kraven i demokrativillkoren för att kunna erhålla stöd. Detsamma gäller föreningar som erhåller noll eller subventionerad taxa för hyra av lokaler och anläggningar.⁴

För andra stödformer, så som särskilda satsningar, intygar föreningen vid underskrift av ansökan att de efterföljer stadens demokrativillkor.

En förening som vill få stöd måste därför i samband med ansökan intyga att föreningens verksamhet är demokratisk och jämställd enligt vad som anges i demokrativillkoren. För att säkerställa detta inhämtar förvaltningen underlag från föreningen i enlighet med

³ Idrottsnämnden regler för ekonomiskt stöd till ideella föreningar med verksamhet för barn, ungdomar, personer med funktionsnedsättning och personer över 65 år, beslutas av idrottsnämnden.

⁴ Kommunfullmäktige beslutade taxor och avgifter för 2025.

riktlinjerna⁵ och förvaltningens egna villkor. De handlingar som kontrolleras är bland annat årsmöten och stadgar, styrelse, verksamhetsberättelse och resultat- och balansräkning.

Det är relativt omfattande handlingar som föreningen ska lämna in till förvaltningen för att kunna erhålla stöd. Utifrån de omfattande handlingarna som föreningarna lämnar in är förvaltningen av uppfattningen att det finns goda möjligheter att upptäcka en icke-demokratisk förening vid kontroll.

Det finns däremot en risk, om än liten, att föreningar som får stöd från förvaltningen ändå bedriver verksamhet i strid med demokrativillkoren. För att följa upp detta gör förvaltningen kontroller av föreningarna för att tillse att stöd inte missbrukas. Förvaltningen har rätt att begära in handlingar för att säkerställa att föreningen uppfyller demokrativillkoren. Får förvaltningen inte ta del av begärda handlingar beviljas inte stöd. Inlämnande av felaktiga och/eller vilseledande uppgifter eller underlåtelse att lämna in uppgifter av vikt för handläggningen medför att organisationen blir återbetalningsskyldigt samt att föreningen får svara för förvaltningens kostnader vid en granskning. Om förening agerat i strid mot demokrativillkoren kan föreningen också stängas av från fortsatt stöd.

Kontroller utförs inte endast av föreningens handlingar utan även av pågående verksamheter. Detta sker dels genom personal på anläggningar, dels genom stickprovskontroller i form av fysiska besök. Stickprov görs av handläggare på förvaltningen men även genom det ambulerade teamet. Syftet med kontrollerna är att kontrollera att verksamhetens utformning, omfattning och deltagarantal stämmer överens med ansökningar och redovisningar. Upptäcker förvaltningen att verksamheten inte stämmer överens med ansökan och handlingar har förvaltningen, likt ovan, rätt att återkräva stödet och stänga av föreningen från fortsatt stöd.

Om förvaltningen får kännedom om våldsbejakande extremistisk verksamhet i stadens lokaler eller på idrottsplatser, informeras polis, berörd stadsdelsförvaltning, den aktuella idrottsföreningen, stadens säkerhetsavdelning (SLK) samt utbildningsförvaltningen – i de fall det gäller en idrottshall, klassrum eller aula kopplad till en skola.

Förvaltningen anser att de föreningar som erhåller stöd kontinuerligt granskas och hålls ansvariga för att de uppfyller stadens demokrativillkor.

Förvaltningen har god kännedom om de föreningar och organisationer som beviljas stöd och anser att kontrollfunktionerna uppfyller syftet att säkerställa att demokrativillkoren efterföljs. Det finns alltid möjlighet att genomföra fler och utförligare kontroller men i slutändan handlar det om en resursfråga samt att det måste finnas en tillförlitlighet till föreningarna.

Åtgärd 3 – Möjlighet att återkräva stöd

Förvaltningen ansvarar inte för utbetalning av stöd till lokalförvaltande organisationer varför det inte finns möjlighet för förvaltningen att utreda möjligheten att återkalla detta stöd. Förvaltningen har däremot åtagit sig att utreda möjligheten att återkalla de stöd som förvaltningen själva ger.

Oavsett stödform har förvaltningen rätt att enligt villkor eller avtal återkräva utbetalt stöd. För exempelvis regler för ekonomiskt stöd till ideella föreningar kan en förening bli återbetalningsskyldig om:

- De allmänna förutsättningarna inte har uppfyllts
- Villkoren för stödet inte har uppfyllts
- Föreningen utelämnat för ansökan viktig information eller lämnat felaktiga och/eller vilseledande uppgifter i ansökan och/eller i redovisning
- Föreningen inte har meddelat idrottsförvaltningen om förändring i verksamheten som ligger till grund för stödet
- Stödet inte används till det som angetts i ansökan.

Utöver ovanstående åtgärder har förvaltningen rätt att stänga av föreningen från fortsatt stöd om föreningen bryter mot demokrativillkoren.

Sammantaget finns möjlighet för förvaltningen enligt villkor och avtal att återkräva utbetalt stöd om en förening eller annan organisation bryter mot stadens demokrativillkor.

Bilagor

1. Motion om att utreda demokrativillkoren i syfte att skärpa dessa för att motverka antidemokratiska krafter som hyr i andra- eller tredjehand.

Marina Högländ
Idrottsdirektör
Idrottsförvaltningen

Susanne Olsson
Avdelningschef
Idrottsförvaltningen

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Marina Högland, Idrottsdirektör	2025-10-09
Susanne Olsson, Avdelningschef	2025-10-09